

NINO POTA

Στον ελληνικό και τον παγκόσμιο κινηματογράφο η ταύτιση σκηνοθέτη και συνθέτη είναι συχνά αναπόφευκτη. Καμιά όμως περίπτωση δε μοιάζει με την απόλυτη, θα έλεγε κανείς, ταύτιση του Φεντερίκο Φελίνι με το Νίνο Ρότα.

Ο Ρότα όμως δε συνεργάστηκε μόνο με το Φελίνι... Από το 1933 που πρωτοέγραψε μουσική για το σινεμά, και συγκεκριμένα για την ταινία “*Treno popolare*” του Raffaello Matarazzo έως το 1979 που έφυγε από τη ζωή, ο Ρότα συνέθεσε μουσική για περισσότερες από 150 ταινίες, και μάλιστα για μεγάλους σκηνοθέτες όπως ο Βισκόντι («Γατόπαρδος», 1963), η Λίνα Βερτμίλερ («Ιστορία έρωτος και αναρχίας», 1973), ο Κινγκ Βίντορ («Πόλεμος και ειρήνη», 1956) και ο Κόπολα με το «Νονό Νο1» και «Νονό Νο2». Βέβαια, δεν πρέπει να ξεχνάμε τη συνεργασία του με τον Τζεφίρελι στο «Ρωμαίος και Ιουλιέτα» το 1968 ή τη «Στρίγγλα που έγινε αρνάκι» το 1967, αλλά και τη μουσική του σε μεγάλες χολιγουντιανές παραγωγές όπως το «Βατερλό» το 1970, το «Θάνατος στο Νείλο» το 1978, το «Χάρρυ Κέιν, ο φοβερός τυφώνας» το 1979 και άλλα.

Από το πλήθος των ταινιών και τις τόσο εκλεκτές συνεργασίες, εκείνη με το Φελίνι είναι που τον χαρακτήρισε ως δημιουργό περισσότερο από οποιαδήποτε άλλη. Από το 1952 που πρωτοσυνεργάστηκαν στην ταινία «Ο λευκός σείχης» έως το 1979 που πέθανε, ο Ρότα έγραψε τη μουσική για όλες τις ταινίες του Φελίνι, κάποιες από τις οποίες χαρακτηρίστηκαν ως τα μεγαλύτερα αριστουργήματα του κινηματογράφου. Η μουσική του γι’ αυτές έγραψε ιστορία. Ανάμεσά τους οι τέσσερις βραβευμένες με το όσκαρ ξενόγλωσσης ταινίας: “*La strada*” το 1954, «*Νύχτες της Καμπίρια*» το 1956, «*8 ½*» το 1963 και “*Amarcord*” το 1973, και ακόμη «*Βιτελόνι*» το 1953, “*Il bidone*” το 1955, “*La Dolce Vita*” το 1960, “*Casanova*” το 1976 και πολλές ακόμα. Τόσο σπουδαίες ταινίες και με τη μουσική του Ρότα κεντημένη λες πάνω στο σελιλόιντ... Δεν ξέρεις αν ο Φελίνι φτιάχνει την εικόνα και ο Ρότα τη μουσική ή το αντίθετο...

Ο Νίνο Ρότα γεννήθηκε στις 31 Δεκεμβρίου το 1911 στο Μιλάνο, από οικογένεια μουσικών, και από πολύ μικρός παρουσίασε ασυνήθιστο μουσικό ταλέντο. Μόλις στα έντεκά του χρόνια έγραψε το πρώτο του ορατόριο, το οποίο παρουσιάστηκε όταν ήταν δεκατριών ετών στο Μιλάνο και στα δεκαπέντε του, το 1926, παρουσίασε μια λυρική κωμωδία. Πριν κλείσει τα 22 είχε τελειώσει τις σπουδές του στην Accademia Nazionale di Santa Cecilia στη Ρώμη, αλλά και στο Curtis Institute of Music της Φιλαδέλφειας των Η.Π.Α., του οποίου υπήρξε υπότροφος. Επίσης, σπούδασε φιλολογία στο Πανεπιστήμιο του Μιλάνου. Γυρίζοντας στην Ιταλία το 1932 αρχικά δίδαξε μουσική και κατόπιν, για πολλά χρόνια, υπήρξε διευθυντής του Ωδείου στο Μπάρι.

Από το 1933 άρχισε να ασχολείται με το σινεμά, χωρίς ωστόσο να σταματήσει να καλλιεργεί και διαφορετικούς τρόπους έκφρασης στη μουσική. Εκτός από τα πολλά κονσέρτα που έδωσε, έγραψε τέσσερις συμφωνίες, πέντε μπαλέτα, οκτώ όπερες και πολλά ακόμα.

Η αλήθεια όμως είναι ότι, παρά το ενδιαφέρον που παρουσιάζουν όλες αυτές οι δουλειές και παρόλο που πολλοί θέλησαν να υπερτονίσουν τις ικανότητές του στα «κλασικά» μονοπάτια της μουσικής, εντούτοις ο Νίνο Ρότα πέρασε στην ιστορία από τη μουσική του στον κινηματογράφο. Θα έλεγε κανείς πως η συνεργασία του με το Φελίνι ήταν αυτή που τον οδήγησε σ' ένα διαφορετικό δρόμο ή τουλάχιστον τον βοήθησε να αναπτυχθεί προς ένα μουσικό, μαγικό ρεαλισμό, αν μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε μια τέτοια έκφραση.

Ο τρόπος που ο Νίνο Ρότα πάντρεψε την κλασική μουσική παράδοση με την κλασική μουσική του παιδεία ήταν αυτό που τον έκανε να ξεχωρίσει (το ανάλογο παράδειγμα στην Ελλάδα είναι ο Μάνος Χατζιδάκις). Αυτή η μείξη είναι που έδωσε στη μουσική του ξεχωριστή προσωπικότητα, η οποία συγχρόνως τον έκανε ιδιαίτερα αγαπητό στο ευρύ κοινό, αξιοπρόσεκτο στους ειδικούς της μουσικής και αποτελεσματικό στους σκηνοθέτες που τον χρησιμοποίησαν κατά καιρούς.

Βέβαια, σε αυτές τις –πάνω από 150– ταινίες δεν ήταν όλα τα θέματα πρωτότυπα. Πολύ συχνά επανέφερε μελωδίες του από το παρελθόν δουλεύοντάς τες ξανά. Αυτό ήταν που του στέρησε την υποψηφιότητα στα όσκαρ το 1972 για το «Νονό» του Κοπόλα. Το βασικό μουσικό θέμα του «Νονού» το είχε χρησιμοποιήσει πρώτη φορά στην ταινία “Fortunella” του Eduardo de Filippo το 1958. Τρία χρόνια μετά, στο «Νονό Νο2», ο Νίνο Ρότα δεν έκανε ξανά το ίδιο λάθος. Έγραψε εξαιρετική μουσική, μόνο που ο Κόπολα, γνωρίζοντας πως το όσκαρ μουσικής θα πήγαινε στο Ρότα, πρόσθεσε στο σάουντρακ της ταινίας του μερικές –αδιάφορες στην πλειονότητά τους– μελωδίες του πατέρα του Κάρμινε Κόπολα και έτσι το όσκαρ το μοιράστηκαν και οι δύο.

Η μουσική του Ρότα, μεγαλειώδης και φανφαρόνικη σε κάποια σημεία, μελαγχολική σε άλλα, θριαμβευτική ως μπάντα τσίρκου ή θλιμμένη ως ψίθυρος, κατάφερε, την ίδια ώρα που χαρακτήρισε μοναδικά τις ταινίες για τις οποίες γράφτηκε, να ξεφύγει από αυτές και να καταξιωθεί στις ψυχές, στο μυαλό και στις καρδιές των ανθρώπων.

Ο Νίνο Ρότα δεν έγραψε πολλά τραγούδια. Τα περισσότερα δημιουργήθηκαν με την προσθήκη στίχων στις υπάρχουσες μελωδίες του, αλλά το σίγουρο είναι πως, είτε στις μελωδίες του είτε στα τραγούδια του, πρέπει κανείς να καταθέσει πριν από όλα συναίσθημα και μετά οποιαδήποτε δεξιοτεχνία.

Τουλάχιστον δέκα χρόνια μετά το θάνατό του, ο Φελίνι εξακολουθούσε να χρησιμοποιεί τη μουσική του Ρότα στις ταινίες του όπως και ο Κόπολα στο «Νονό Νο3». 32 χρόνια μετά το θάνατό του και 100 χρόνια μετά τη γέννησή του, ο Νίνο Ρότα έχει καταφέρει για το κοινό εκτός Ιταλίας να αντιπροσωπεύει τη μουσική, το πνεύμα και την ψυχή της πατρίδας του όσο κανείς άλλος.